

مقدمه

نظریه‌ها مبنا و مقوم علوم هستند. به گونه‌ای که علم مجموعه‌ای از نظریه‌های مستند، موجه و مقبولی است که جامعه علمی به درستی آن را باور دارد. از این رو، نظریه یکی از واقعیت‌های انکارناپذیر هر علمی می‌باشد. نظریه‌پردازی نیز مهم‌ترین کنش معرفتی در نهاد و نظام علم به‌شمار می‌رود. نظریه و نظریه‌پردازی جزء ذاتی علم است که در یک فرایند طبیعی در آکادمی صورت می‌گیرد. بی‌تردید نهاد دانشگاه، به عنوان مظهر آکادمی، خاستگاه اصلی و اولیه نظریه و نظریه‌پردازی است. بنابراین، مهم‌ترین مسئولیت و بالاترین مأموریت دانشگاه نیز پردازش نظریه‌هایی است که نهایتاً به تولید علم می‌انجامد. در این میان، رسالت دانشمندان و دانشگاه‌های علوم انسانی و اجتماعی در تولید نظریه و نظریه‌پردازی افزون‌تر و گران‌تر است.

اگرچه نظریه، ماهیت جوششی و خودجوش دارد ولی نظریه‌پردازی امری کوششی است. به‌طوری‌که، نظریه‌پردازی نیازمند سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، بسترسازی و پشتیبانی همه-جانبه می‌باشد. از این رو، نظریه‌پردازی یکی از اولویت‌های راهبردی کشور در حوزه علوم انسانی و اجتماعی تعیین شده است. در سال‌های اخیر نیز این امر مورد توجه و تأکید سیاست‌گذاران و طراحان سیاست‌های علمی کشور قرار گرفته است. به‌ویژه آنکه، این موضوع از مطالبات رهبر معظم انقلاب بوده است تا زمینه برای رشد، شکوفایی، خلاقیت و ایجاد ایده‌های نو در دانشگاه ایجاد گردد.

براین اساس، نظریه پردازی یکی از رسالت‌ها و مأموریت‌های اصلی دانشگاه علامه طباطبائی، به عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین دانشگاه علوم انسانی کشور، تعریف و تعقیب شده است. به منظور تأمین و تحقق بیشینه و بهینه این هدف، کرسی‌های نقد، نوآوری و نظریه پردازی تخصصی و ترویجی برگزار گردیده است. در این چهارچوب، به منظور ترویج فرهنگ نقد، نوآوری و نظریه پردازی، از یک سو، و ترغیب استادان برای ورود به عرصه نظریه و نوآوری، از سوی دیگر، «کرسی‌های ترویجی» برگزار می‌گردد. این کرسی‌ها، با حضور صاحب کرسی، دو ناقد و مدیر جلسه برگزار می‌شود. لذا، با هدف انگیزه بخشی و ارتقای روحیه پژوهشی و نقدپذیری اعضای هیئت علمی تلاش درخوری برای برگزاری کرسی‌های ترویجی شده است. حاصل این سعی وافر، برگزاری ۳۵۱ کرسی ترویجی بوده است. افزون- براین، ۵ کرسی نظریه پردازی تخصصی موفق نیز توسط اساتید دانشگاه برگزار شده است. در این راستا شورای کرسی‌های نظریه پردازی، نقد و نوآوری در دانشگاه با تصویب برنامه- های اجرایی در راستای تولید علم و برگزاری کرسی‌ها، اقدامات مؤثری در زمینه ارائه ایده- های نو و کاربردی در رشته‌های علوم انسانی داشته است.

مجموعه پیش‌رو، دربردارنده مقالات ۱۶ کرسی ترویجی است که تا انتهای سال ۱۴۰۰ در دانشگاه علامه طباطبائی برگزار شده است. برای تهیه و تدوین این اثر، همکاران بسیاری تلاش کرده‌اند. لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در این مسیر ما را همراهی کرده‌اند تقدیر و تشکر کنم. از اساتید گرامی، نمایندگان محترم دانشکده‌ها، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه و به ویژه همکار ارجمند مدیریت امور پژوهشی دانشگاه، سرکار خانم شادی الواری به خاطر بازخوانی محتوایی این اثر سپاسگزارم. امیدوارم این مجموعه برای جامعه علمی کشور مفید و موثر باشد. ان شاء الله تعالی.

سیدجلال دهقانی فیروزآبادی

معاون پژوهشی دانشگاه